І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 81-83 Grand St Jersey City N J
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8746
New York's Telephone BArclay 7-4125

РІК LXVII. Ч. 237. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 10-го ГРУДНЯ (DECEMBER) 1960 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 237. VOL. LXVII.

СТІВЕНСОН ВАГАЄТЬСЯ ПРИЙНЯТИ ПОСТ АМБАСАДОРА ДО ОН

КЕННЕДІ ВІДБУВ ЦІЛИЙ РЯД КОНФЕРЕНЦІЙ, АЛЕ НІКОГО НЕ НАЙМЕНУВАВ НА ЧЛЕНА СВОГО КАБІНЕТУ

Адлей Стівенсон

Вашингтон. — 8-го грудня новообраний президент Джан Ф. Кеннеді конферував із численними особами, обговорюючи з ними склад свого кабінету, але в тому дні не було жадної нової номінації. Найдовше розмовляв Кеннеді з колишнім дворазовим кандидатом на президента Адлеєм Е. Стівенсоном, якому запропонував пост амбасадора ЗДА при Об'єднаних Націях. Стівенсон відклав згоду прийняти цей пост на пізніше. Він і його прихильники ліберальні демократи сподівалися, що Кеннеді запропонує Стівенсонові пост державного секретаря, але так не сталося, і тепер Стівенсон вагається, чи прийняти становище в ОН, незнаючи хто буде державним секретарем, який буде керувати закордонною політикою, і чи Стівенсон зможе з ним співпрацювати. Кеннеді повідомив журналістів про пропозицію Стівенсонові зі сходів свого дому, перед яким стояла юрба цікавих, між якими студенти тримали написи: „Стівенсон — державний секретар" В Об'єднаних Націях вістка про те, що Стівенсон має бути амбасадором ЗДА, викликала вдоволення, бо гадають, що Стівенсон був би сильним провідником американської делеґації. Кеннеді конферував також із президентом Рокефеллерової фундації в Ню Йорку, Діном Раском впродовж 30-ох мінут, але не знати про що вони розмовляли, бо Раск заявив пресі, що темою конференції були проблеми закордонної політики. Раска називають як одного з кандидатів на пост державного секретаря. Як інших кандидатів на це становище згадують колишнього амбасадора до Німеччини Дейвіда К. Е. Брюса і сенатора з Аркенсо Дж. В. Фулбрайта. З добре поінформованих джерел подають, що президент Фордової Моторової Компанії Роберт МекНамара мав би бути секретарем скарбу. Дехто спекулює, що секретарем скарбу мав би бути теперішній державний підсекретар Даґлес Діллон. Була поголоска, що 74-річний конґресмен з Іллиной Вілліям Л. Довсон, негритянського походження, мав би зайняти пост генерального поштмайстра, але Кеннеді дорадники заявляють, що вік цього конґресмена не надається на той відповідальний пост. Кеннеді конферував також із денверським правником Байроном Р. Вайтом, який мав би стати генеральним прокуратором, але покищо ще не є відомо, хто очолюватиме департамент справедливости, бо на той пост є ще інший кандидат — брат президента - електа Роберт Кеннеді. Дехто думає, що Вайт має зайняти пост генерального соліцитатора. В четвер відбулося хрещення сина Кеннеді в каплиці шпиталю, в якім він народився два тижні тому. Хресною мамою була пані Чарлз Бартлет, в домі якої сенатор Кеннеді пізнав свою дружину. Хресним батьком був князь Станіслав Радзівіл із Лондону, шваґер сенатора Кеннеді, але він не прибув, і його заступив чоловік хресної мами — Чарлз Бартлет. Син дістав ім'я Джан Ф. Кеннеді молодший. В п'ятницю Кеннеді з дружиною і сином має відлетіти на відпочинок на Флориду, і можна сумніватися, чи того дня буде якесь нове найменування члена кабінету. Кеннеді має ще найменувати сімох членів свого уряду, бо досі є найменованих тільки три.

Айзенгавер закликає відзначити 100-річчя Громадянської війни

Вашингтон. — Президент Айзенгавер видав 7-го грудня окрему проклямацію, в якій закликає американських громадян в роках 1961—1965 відзначити 100-ті роковини Громадянської війни. В проклямації Президент просить федеральні, стейтові та міські уряди влаштувати з того приводу імпрези та заохочувати якнайбільше число американських громадян до участи в тих імпрезах, в яких пригадуватимуть „про найтрагічніший досвід в американській історії". Президент пише в своїй проклямації: „Та крім глибокого трагізму Громадянська війна дає повчальну лекцію і глибоку інспірацію. Там показали героїзм і жертвенність по обох лініях фронту жінки і чоловіки, для яких ідейні вартості були важніші від життя, і для яких відданість обов'язкам була частиною нашої шляхетної традиції". Президент визначив Комісію для відзначення 100-річчя Громадянської Війни згідно з резолюцією, прийнятою в Конґресі 1957 році.

В АМЕРИЦІ

● **Окремий комітет** відвідав Білий Дім, де поінформував президента Айзенгавера, що його вибрали на ту особу, яка має дістати Гуверову Медалю за провід за 1960-ий рік. Цю медалю встановлено в 1930-му році, і тоді її був дістав тодішній президент Герберт Гувер. В 1956 році нею нагороджено Герберта Гувера молодшого, а цього року її передадуть президентові Айзенгаверові в дні 10-го січня 1961-го року під час окремого прийняття у Вашингтоні.

● **Уряд виховання** повідомляє, що на шкільний рік 1960-1961 вписалося 3,610,007 студентів до коледжів і університетів, на 6.1 відсотка більше, як восени 1959-го року. Це вже дев'ятий черговий рік, в якому збільшується число студентів в академічних школах. Передбачають, що воно буде збільшуватися і в найближчих роках.

● **Фахівці** обрахували, що один пасажирський джетовий літак при своєму відлеті з летовища випускає стільки диму, скільки його випускають 6,850 особових авт, коли починають їзду. У Вашингтоні, де немає промисловости, аж 90 відсотків занечищеного повітря походить від публічного транспорту, а в Ню Йорку, Шикаґо і Филаделфії 50 відсотків повітря занечищають комунікаційні засоби.

● **Бостонський кардинал** Ричард Кушинґ повідомив, що він дістав із Вашингтону запрошення, щоб на інавґурації новообраного президента Джана Ф. Кеннеді в дні 20-го січня виголосив інвокацію. Кардинал Кушинґ заявив, що він ще не знає докладно своїх обов'язків на інавґураційній церемонії, але гадає, що в інавґурації братимуть участь і представники інших віровизнань.

● **Професор** дентистичного факультету д-р Абрагам Е. Нізел, промовляючи на річних зборах дентистів в Ню Йорку, сказав, що хто не хоче мати дір в своїх зубах, той повинен ззамолоду їсти такі харчі, як молоко, м'ясо, овочі, городини і каші. Треба чистити зуби від солодких залишків, які нищать зуби. Найкраще чистять зуби сирі овочі і сира городина.

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ВПАЛИ ЖЕРТВОЮ ЖАХЛИВОЇ КАТАСТРОФИ В ЛЕМОНТІ В КАНАДІ

Едмонтон. (М. Х.) — Вівторок 29 листопада 1960 року перейшов до історії Алберти і цілої Канади як день, в якому, о год. 8.55 ранку скоїлась найтрагічніша катастрофа. Тогож дня їхав, як звичайно, шкільний автобус з учнями і ученицями 10, 11 і 12-ої кляс з Чимпен та околиці до середньої школи в містечку Лемонт. Доїхавши до перехрестя з залізничим шляхом, водій шкільного автобусу Ф. Будний, — як свідчить учителька п-ні Л. Стефура, що їхала автом за тим же шкільним автобусом — зупинився, поглянув, мабуть, праворуч і ліворуч тай пустився далі вдорогу. Ледви в'їхав на перехрестя, як його переполовив на половину швидкий вантажний поїзд, що їхав із Саскатуну до Едмонтону зі швидкістю більшою, ніж 50 миль на годину. Поїзд не зупинявся на станції. На перехрестю не було ні сиґнальних світел, ні загород, що автоматично спадають вниз під час наближення поїзду і разом з сиґнальними світлами зупиняють ввесь рух на шляху обабіч перехрестя. А що ранок був погідний і саме зійшло вже сонце, мабуть водій Ф. Будний помилково сприйняв світла льокомотиви за сонішні промені і тому в'їхав на перехрестя. Та це не суттєве. Можливо, що слідство виявить справжню причину найтрагічнішої катастрофи, але ніщо не приверне життя 17-ьом її жертвам, молоденьким ученицям і учням, ні не загоїть швидко глибоких ран у серцях батьків і найближчих рідних, свояків, приятелів та знайомих. Отож, вантажний поїзд, промчавши через перехрестя, поніс поперед себе другу частину шкільного автобусу майже третину милі, попри станцію, аж всередину міста, де пізніше щойно трактором відтягнено рештки автобусу з льокомотиви. На місці катастрофи згинуло 16 учениць, учитель і один учень, а одна померла в лікарні в Лемонті; 26 дітей і водій опинились у тій лікарні з важкими ранами, здебільша від наглого сильного струсу мізку, деякі з меншими ранами. Легко ранений, наймолодший учень 12-річний К. Томкінс, випавши з задньої частини автобусу, допоміг вилізти з-під звалищ потрощеної частини свому братові та надягнув черевик іншому раненому хлопцеві. Учителька Стефура відвезла негайно двоє ранених дітей до лікарні та повідомила про катастрофу. Одночасно два учні, Р. Ахтимійчук і Д. Лопатинський, з 10-ої і 12-ої кляси, що були свідками катастрофи, метнулись перелякані до містечка Лемонту та заалярмували населення. І негайно на місце катастрофи приїхали з лікарні лікарі з директором лікарні д-ром А. Р. Юнґом та медсестри, які почали рятункову акцію. У вівторок перед полуднем чотири лікарі - хірурги з Едмонтону з медсестрами виїхали до Лемонту автами швидкої медичної допомоги. Червоний Хрест з Едмонтону доставив гелікоптером 16 пляшок крови і 5 пляшок сироватки албуміну на рятунок важко ранених.

Вістка про жахливу катастрофу рознеслась миттю і тому на місце катастрофи стали напливати мешканці Лемонту, батьки, свояки, пригноблені несамовитим видовищем: закривавленим місцем зудару, пошматованими і потрощеними тілами своїх дітей, порозкиданими і понищеними шкільними книжками і записками побитих та поранених учнів і учениць. А два блоки від перехрестя, на схід від містечка Лемонту, кипіло теж немов у вулику в великому будинку середньої школи, до якої ходить приблизно 700 учнів, з того 200 до вищих кляс. До цієї саме середньої школи почали доїздити шкільним автобусом з початком цього шкільного року учні та учениці з 10-ої кляси з Чипмену. Учнів довозило 13 шкільних автобусів, з яких 12 приїхало щасливо, запаркувавши перед шкільним будинком, а з 13-тим сталось вели-

(Закінчення на стор. 2-ій)

Секретар торгівлі вимагає збільшити експорт на три більйони долярів

Вашингтон. — Секретар торгівлі Фредерік Г. Мюллер, промовляючи на зборах Крайов. Експ. Комітету, заявив, що ЗДА мусітимуть збільшити свій експорт принаймні на три більйони долярів річно, якщо хочуть зменшити відплив долярів за кордон, за які чужинні країни купують американське золото у Вашингтоні. На думку Мюллера це легко вдасться осягнути, коли кожний десятий американський промисловець буде старатися експортувати свої товари. Тепер навіть не цілі 5% американських промисловців експортують свої товари, а є цих промисловців коло 300,000 в цій країні. Крайове Експортове Т-во співпрацює з урядовими аґенціями над збільшенням американського експорту. Цьогорічний дефіцит у платничому бюджеті з закордонними країнами має винести коло чотирьох більйонів долярів. Цьогорічний експорт в перших 9-ох місяцях виносив $14.4 більйона, а минулорічний вивіз в тому самому часі — $12 більйонів. ЗДА видають ще доляри на допомогу закордонові і на удержання своїх збройних сил в чужих державах.

В ЗДА є 130 міст із населенням понад 100,000

Вашингтон. — Цьогорічний перепис населення з 1-го квітня виявив, що деякі міста цієї країни так змінили число свого населення, що надзвичайно змінилося їхнє місце в списку більших міст ЗДА. Місто Торранс в Каліфорнії в 1950 році мало 22.211 мешканця, але в цьому році воно належить до тих міст, що мають понад 100,000 населення, бо в ньому живе тепер 100.991 особа. Місто Санта Ана в Каліфорнії з 45.533 зросло до 100.350, а місто Анагайм в тому ж стейті в 1950 році мало тільки 14.556 осіб, а в 1960 — 104.184. Подібний дивогляд є з Фініксом в Арізоні: в 1950 році — 106,818, а в 1960 — 439.170! Але в інших містах видко протилежну тенденцію: Бостон, Массачусетс, мав в 1950 році 801.444 мешканців, а десять років пізніше — 697.197. Ст. Луїс мав в 1950 році 856.796, а в 1960 — 750,026. Зменшилося незначно число мешканців Ню Йорку і Шикаґо та Филаделфії, яка впала на 4-те місце, а була в 1950 році на третьому щодо числа мешканців.

Українська хроніка

● **В Перемишлі помер о. кан. Є. Крупа**, український католицький священик, колишній парох Журавиці коло Перемишля, в'язнений поляками в рр. 1945-1947. Похорон його відбувся наприкінці листопада 1960 року, і в ньому взяло участь яких 2.000 людей із Перемишля й околиці. Похоронного обряду довершив римокатолицький єпископ Перемишля в асисті українських і польських священиків.

● **Монографію про генерала Євгена Мішковського**, начальника оперативного відділу генерального штабу військ УНР і потім начальника ген. штабу УГА, приготовляє до друку Український Воєнно - Історичний Інститут в Торонті, що його очолює ген. Михайло Садовський. Ген. Мішковський згинув в 1920 році, відбиваючи наступ большевицьких загонів на головну квартиру Дієвої Армії коло Чорного Острова на заазбручанському Поділлі.

Совєти обвинувачують Гаммершилда у підтримці аґресії проти Люмумби

Об'єднані Нації, Н. Й. — Голова совєтської делеґації Валеріян А. Зорін виступив в четвер, дня 8-го грудня під час засідання Ради Безпеки ОН із брутальною атакою проти Генерального Секретаря Об'єднаних Націй Даґа Гаммершилда, обвинувачуючи його в підтримуванні аґресії проти Люмумби і зокрема в толеруванні очолюваних полковником Мобуто „банд душогубів", які мовляв жорстоко й по-нелюдськи трактують цього „законного прем'єра" конґолійського уряду. Водночас із цим Зорін заатакував ЗДА і НАТО й інші сили, що стоять за ними, за їхні намагання усунути фізично невигідного їм Люмумбу і за озброювання і вдержування „банд" Мобуту. Зорін, який на протязі грудня ц. р. виконує функцію голови Ради Безпеки висловив разом з цим вимогу негайного звільнення Люмумби, який під сучасну пору є в'язнем конґолійської влади. В політичних колах прирівнюють атаку Зоріна на Гаммершилда з брутальними атаками Хрущова в вересні ц. р. Генеральний Секретар ОН — за словами Зоріна — виступає і діє за прикладом колонізаторів і не робить ніяких заходів для уздоровлення й унормування ситуації в Конґо і до того пробує вмити руки від акту аґресії проти Люмумби. Атаки Зоріна вислухав Гаммершилд спокійно й у відповідь заявив тільки, що виведення військ ОН з Конґа кине цю країну в ще більший хаос і анархію. Водночас із цим Гаммершилд сповістив, що генеральний секретаріят одержав повідомлення конґолійського президента Касавубу, що Люмумба цілком здоровий і що з ним поводяться добре. Повідомляючи про те Касавубу запротестував проти намагань привернути до влади Люмумбу, який є головною причиною усієї конґолійської трагедії.

Совєти пропонують „торг" в справі денного порядку Асамблеї ОН

Об'єднані Нації. — З наближенням Різдв'яних ферій та в обличчі факту, що ще ціла низка важливих справ з денного порядку цієї Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй не полагоджена, виринає питання, коли вона має розійтись на ферії і зійтись знову та як повестись супроти всіх тих залеглостей. Найбільш позаду з своїми справами є Політична Комісія і Комісія для вірчих територій. Сподіваються, що вони зійдуться 9-го, а може навіть вже 3 січня 1961. Інші комісії ОН зійшлись би в лютому 1961. Американська делеґація пропонуватиме відновлення нарад Генеральної Асамблеї коло 1 березня 1961, коли вже урядуватиме новий президент ЗДА. Совєти виступили за кулісами в ОН з пропозицією скорочення денного порядку Політичної Комісії; вони готові зректися своїх скарг в справах летунських інцидентів У-2 і БР-47, якщо ЗДА скреслять справи Мадярщини і Тибету. За газетними вістками, ця совєтська суґестія стрінулась з відмовою, бо справу Тибету зголосили Малаї і Сіям, отже ЗДА не можуть нею торгувати. Водночас, за західніми обрахунками в обох цих справах можна буде знайти дві треті голосів в Генеральній Асамблеї для засудження російських і китайських комуністів, зате в справах У-2 і РБ-47 Совєти не знайдуть для себе більшости. Відновлення в Об'єднаних Націях дебат над здавленням революції в Мадярщині та винищування автохтонного населення Тибету китайцями — це дуже прикра для комуністів справа в той час, коли вони виступають в ролі „протекторів" самостійницьких рухів в Африці.

ЗДА пригадували 7-го грудня — про японську атаку на Перл Гарбор в 1941 р.

Вашингтон. — 7-го грудня американська преса і радіові та телевізійні авдиції спокійно пригадували американцям, як то 19 років тому японці напали були на Перл Гарбор на Гавайських островах. 7-го грудня 1941-го року була неділя. При кінці тижня секретар фльоти був заявив, що ЗДА мають „найсильнішу в світі фльоту", а Конґрес ухвалив був на оборону $8,243,939,013 більшістю 309 до 5-ох голосів. Голова Крайового Аеронавтичного Товариства звітував, що продукція пасажирських літаків подвоїться річно. Численні генерали і адмірали були на спортових змаганнях дружини „Редскінс", як о год. 2.35 по пол. секретар Білого Дому Стів Ірлі повідомив пресові аґенції, що „японці почали бомбардувати Перл Гарбор, число вбитих не є відоме, бомбардування продовжується". Ця японська атака на Перл Гарбор була початком того, що ЗДА активно вмішалися до другої світової війни, яка закінчилася в Японії аж в серпні 1945-го року скиненням перших атомових бомб на Гірошіму і Наказасакі, але дійсного її

● **Президент Вільного Китаю** маршал Чіянґ Кай-шек веде через своїх уповноважених акцію в різних китайських громадах у вільному світі, щоб сконсолідувати їх в одному національному фронті спільної боротьби проти комуністів. Зокрема це стосується ворожою до націоналістичного Куомінтанґу китайської громади в Гонґ Конґу та опозиційної Партії Молодого Китаю.

● **У Південній Африці** вперше відбулось — всупереч обов'язуючому законові — спільне зібрання білих і муринських протестантських духовників та церковних діячів, членів Англіканської Церкви. Ця Церква веде послідовну боротьбу проти расово - сеґреґаційної політики біло - націоналістичного уряду Верверда, прем'єра Південно-африканського Союзу.

Цієї суботи відбувається доповідь проф. І. Мірчука в Нюарку

Проф. І. Мірчук

Нюарк. — Видатний український учений і громадський діяч, ректор Українського Вільного Університету у Мюнхені (Німеччина), проф. д-р Іван Мірчук, який відбув востаннє поїздку по українських осередках Канади і був наменований почесним громадянином міста Вінніпеґу та перебуває тепер у З'єдинених Державах Америки, виступить в суботу дня 10 грудня ц. р. із своєю доповіддю в Нюарку, Н. Дж. Під час зустрічі з українським громадянством, влаштовуваній з нагоди 40-літнього ювілею Українського Вільного Університету, проф. Мірчук говоритиме на тему „Два князі Української Церкви". Відбудеться доповідь у шкільній авдиторії при Сенфорд і Айві евню в Нюарку о год. 6-ій веч. У ЗДА перебуватиме проф. Мірчук тільки до 2 січня наступ. року і потім від'їде знову до Німеччини.

У ФРАНЦІЇ РЕФЕРЕНДУМ 8-ГО СІЧНЯ РІШАТИМЕ ПРО АЛЬЖИР

Париж. — Французький уряд визначив дату 8-го січня 1961 на вселюдний референдум, яке має потвердити або відкинути політику президента де Ґоля в справі Альжиру. Французькі громадяни матимуть обов'язок сказати „так" або „ні" на програму, з'ясовану в чотирьох точках. Із них найважливішими є негайне покликання до життя в Альжирі тимчасової автономії з переважним голосом в місцевих установах для автохтонів мусульманських арабів, та плебісцит в Альжирі, що визначить дальшу долю тієї країни —або у тісному зв'язку з Францією, або в характері цілком самостійної держави без ніяких зв'язків з Францією, або в характері самостійної республіки в співпраці з Францією. Французький уряд не допустив парляменту до голосування над тим, чи у Франції має відбутись референдум, чи ні, узалежнивши цю справу виключно лише від волі уряду і президента. Парлямент переводив дебати над проблемою Альжиру впродовж 20-ох годин без перерви, але вона скінчилася без ніякого голосування. Водночас того самого дня, в минулий четвер — за французьким часом у п'ятницю вранці — президент Шарль де Ґоль відлетів „джетом" до Альжиру, де він перебуватиме який тиждень з'ясовуючи свою політику цивільним урядовцям і військовикам в Альжирі. Права французька організація „Фронт для французького Альжиру" розкинула по альжирських містах летючки з закликом до генерального страйку на знак протесту де Ґоля. Страйк мав би початися саме в першому дні приїзду де Ґоля до Альжиру. Французькі власті загрозили, що котра крамниця чи підприємство повинується закликові до страйку — вони будуть покарані примусовим закриттям на два до чотирьох тижнів, або й відібранням концесії. Французьке військо в Альжирі поставлено в стан гострого поготівля у вичікуванні можливих протиурядових демонстрацій чи бунтів. Кількадесятьох найбільш відомих провідників французької правиці в Альжирі виарештовано, чи пак інтерновано на час перебування там президента де Ґоля. Французький уряд і військові чинники, льояльні до де Ґоля, твердять, що вони цілком панують над ситуацією і ніяка спроба будь-якого нового збройного бунту проти де Ґоля не вдасться. Тим часом в Об'єднаних Націях продовжуються дебати над справою Альжиру. Франція бойкотує ці наради й заповіла, що рішення Об'єднаних Націй не буде її в'язати, бо — мовляв це внутрішня справа Франції, в яку Об'єднані Нації не мають права втручатися.

Англійський міністер закордонних справ гостро атакує СССР

Лондон. — Англійський міністер закордонних справ лорд Гюм виголосив до англійського народу промову через радіо, в якій гостро таврував ведену Москвою холодну війну та закликав англійців, щоб вони коштом деяких власних вигод та збільшеною працею допомогли здвигнути таку збройну й економічну силу, яка єдино може примусити большевиків до поважних розмов над міжнародним розброєнням. У своїй промові Гюм покликався на останню конференцію комуністичних ватажків у Москві, яка закінчилась проголошенням „маніфесту" з заповідженням перемоги комунізму в цілому світі. Англійський міністер підкреслив, що всі комуністичні декламації про мирне співіснування є пустими словами, бо насправді в совєтській політиці „нема нічого добросусідського". Зокрема лорд Гюм надаврував перенесення Москвою холодної війни на терен Об'єднаних Націй. В американських коментарях до того виступу англійського міністра закордонних справ звертається увагу, що він відступив від звичайного оптимістичного тону, в якому прем'єр МекМіллен виголошує свої публічні промови і дав похмурий образ комуністичної небезпеки.

В Ляосі продовжується громадянська війна на трьох фронтах

Вієнціян. — У малій південно-азійській країні Ляос продовжується громадянська війна між військами невтрального уряду Суванни Фуми, прозахіднього генерала Носавана і комуністичними партизанами руху Патет Ляо. Ситуація цілком хаотична й анархічна, але вона — за твердженням коментаторів „ще не найгірша", бо в отій трифронтовій громадянській війні насправді мало ллється крови; ніхто з воюючих сторін не квапиться стріляти й убивати і всі порухи військ — це радше маневри для залякування противників. Становище прозахіднього генерала Носавана скріпилось, бо його війська просунулись вперед в сторону столиці Вієнціяну, відтиснувши проурядові війська. В самій столиці уряд буцім-то розв'язав прокомуністичну організацію молоді та передав фактичне командування міським гарнізоном вірному собі старшині, не довіряючи сотникові Конґові Ле, який із своїм парашутним полком розпочав був всю ляоську анархію, перевівши два місяці тому військовий переворот в Вієнціяні. Але інші газетні відомості кажуть, що власне Конґ Ле назад опанував місто і готовиться боронити його проти генерала Носована, будучи в тихому союзі з комуністичними партизанами. Сам прем'єр Суванна Фума буцім-то все ще не тратить надії, що вдасться йому створити уряд національної єдности — з комуністами, прозахідніми правими колами й невтралістами включно.

У СВІТІ

● **Папа Іван XXIII** промовляв у Ватикані до кількохсот жінок, учасниць італійського жіночого конґресу. Він прославляв ролю жінки в родині і громадянстві й закликав жінок, щоб вони пильно стояли на сторожі „непорушної святости родини".

● **Нікіта Хрущов** захворів на грипу і від минулої суботи не виходить з хати. Лікарі заборонили йому прибути на велике збіговище, скликане большевиками до стадіону Леніна в Москві і на прийняття в честь комуно - китайського „президента" Лію Ша-очі на Кремлі. Неприявність Хрущова виправдав Мікоян його хворобою у тості, що його він підніс у честь комуно - китайських „приятелів".

● **Ірляндський прем'єр** Сеан Лемасс зголосив в парляменті внесення, щоб ірляндську армію можна було в разі потреби перетворити на „міжнародну поліцію" з правом висилання поза межі Ірляндії. Покищо закон забороняє це. Щоб вислати з'єднання ірляндських вояків до Конґа під праporами Об'єднаних Націй — треба було мати на це окремий закон.

● **Японський парлямент** перебрав наново японського прем'єра Гаяту Ікеду з консервативної прозахідньої Ліберально-демократичної партії 290 голосами проти 141 голосу, що впав на соціялістичного контркандидата.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sun s, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918
Subscription Rates: One year $12.00, six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00, six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65c
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Імперативна вимога

Проблема української політичної консолідації стала на тлі відносин в українській громаді поза межами України чимсь на подобу нудної і надокучливої пісеньки, що її ніхто вже не хоче слухати. Тим часом стан серед української політичної еміграції далекий від задовільного. Це стосується однаково відносин в самій Українській Національній Раді, як і поза нею. Однаково в демократичному, як націоналістичному таборі — вживаючи тих термінів за популярним окресленням, яке, зрештою, не зовсім відповідає сутньому змістові — панує далі розбиття, а між тими двома таборами нема співпраці. Виняток становить сконсолідований Український Конгресовий Комітет в ЗДА ,але вже на місцях, включно з самим Ню Йорком, нема одностайного українського фронту, що й проявляється щороку в компромітуючому нас роздвоєнні у святкуванні роковин проголошення української державности і соборности. Хоч у деяких групах, які не належать до Української Національної Ради ,збільшились консолідаційні тенденції, проте започатковані в цій справі розмови були відразу торпедовані невідповідальними виступами, також з табору У. Н. Ради, а затяжна внутрішня криза в У. Н .Раді з публічним проголошуванням взаємних обвинувачень тамошніх партій обнижує повагу цієї установи і не робить її атракційною для інших груп.

Тим часом, однаково розвиток подій в Україні, як і міжнародна ситуація щораз голосніше, настирливіше, імперативніше вимагають внутрішньої єдности, манифестованої назверх одним авторитетним центром, що користувався б повагою з українському громадянстві і чужинецькому світі. В Україні поглиблюється русифікаційний натиск керованого з Москви режиму. Для цілей великодержавницької російської пропаганди використовується виарештованих деяких колишніх членів революційного підпілля, а-бо жонглюється їх іменами для збаламучення української опінії. Здавлюється нещадно всякі порухи живої української думки і творчого вияву, навіть в таких ділянках, як театр і музика. Очевидно ,що знаходячись під таким русифікаційним тиском колоніяльно московської політики, українці в Україні хочуть бачити рідну громаду у вільному світі сильною, творчою, здатною для якнайбільшої допомоги Україні. Тому всі голоси, які відтіль будь-коли продістаються — вимагають нашої єдности .

У міжнародному світі загострюється холодна війна. Використовуючи політичні помилки західнього світу і величезний потенціял, накопичений впродовж 40-ка років безпощадної експлуатації 200-мільйонів власних підневільних громадян, Москва повела підривну акцію на небувалі до цього часу розміри буквально в усіх частинах світу, всадовившись вже своїми агентурами і під боком ЗДА і на західньому побережжі Африки і в південній Азії. Прикриваючись облудним гаслом „мирного співіснування" та розраховуючи на жагуче бажання миру у західних народів, Москва намагається шантажами, силою або підступом здобувати щораз нові політичні поступки збоку вільного світу, голосно сподіваючись „поховати" його „мирними засобами".

Сумні внутрішні українські відносини на тлі такої ситуації є тим прикрішим і незрозумілим парадоксом, що буквально вся свідома українська громада поза Україною стоїть на антиросійських і антикомуністичних позиціях. Усі, без уваги на партії і групи радіють, коли хтось з західніх державних мужів згадає про поневолену Україну в Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй, усі реміствують, коли таких голосів нема, або є їх замало. Отже, і ситуація і найширші маси здорово думаючого громадянства вимагають консолідації. Одиниці серед партійних керівників Української Національної Ради, як і поза нею, які плекають культ партійництва і не всилі переставитись на державницькі рейки думання і діяння, знаходять загальний засуд в публічній опінії.

Маємо щораз нові приклади на конечність національно - громадської єдности. Маніфестують її Айзенгавер і Кеннеді, англійський міністер закордонних справ лорд Гюм апелює через радіо до єдности англійського народу. Чіянг Кай-шек заходиться творити спільний фронт прихильників і противників Куомітангу, з другого боку Конго, Ляос і деякі південно - американські країни наглядно вказують, якою катастрофою грозить народові його внутрішнє розбиття.

На такому тлі і в таких обставинах давня вимога консолідації української визвольної акції у вільному світі виступає ще більш імперативно. І тому, нові надії насуваються у зв'язку з започаткованим уже здійснюванням пляну Світового Конгресу Вільних Українців та загальним відгомоном на рішення, що їх у цій справі винесла Пан - Американська Українська Конференція на недавніх нарадах в Ню Йорку.

За директивою паліїв війни

Опублікована 6-го грудня ц. р. декларація відбутої попереднього місяця наради вісімдесять й одної комуністичних партій світу, що її дехто хоче інтерпретувати, як „маніфест миру" і пропагований буцімто Хрущовим „мирної коекзистенції" між комуністичною і капіталістичною системою, є одним із найбільш облудних і перфідних документів в історії сучасного світу. Включно із ствердженням конечности „мирної коекзистенції", як засобу ... боротьби за здійснення комуністичних цілей в сучасній міжнародній ситуації, ціла декларація є одною суцільною директивою для комуністів усього світу започаткувати і продовжувати всіма можливими не тільки мирними, але й немирними способами, в тому і збройними революціями, загальну безоглядну і безкомпромісову війну проти вільного світу і панівного в ньому демократичного ладу, що його автори декларації визначають коротко як „капіталізм". Пропагуючи буцімто боротьбу за вдержання миру і відвернення третьої світової війни, московська декларація проповідує відкрито і доручає комуністичним партіям світу завдання і цілі ,які збільшують загрозу війни і навіть приспішують її виникнення.

Керуючись цілком виразною і конкретною програмою політичної дії, встановленою в цій директиві, а саме, що — „завданнями, які мусіли б бути щонайперше здійснені, якщо мав би бути забезпечений мир, є заборона нуклеарної зброї, її випробувань і продукції, ліквідація чужоземних військових баз і виведення чужоземних військ з інших країн, розв'язання воєнних бльоків, підписання мирного договору з Німеччиною, демілітаризування західнього Берліну, припинення збросння західньо - німецьких реваншистів і відновлюваного японського мілітаризму", міжнародний комунізм під проводом Совєтського Союзу і комуністичного Китаю розпочав уже широку політичну кампанію за реалізацію цих завдань. Спрямована ця кампанія передусім проти З'єдинених Держав Америки, які, мовляв, безупину і наполегливо готують „воєнну агресію" проти „миролюбних" комуністичних країн, і виявилася вона в ряді офіційних актів і виступів, таких як заява совєтського уряду з вимогою відкликання військ ОН і привернення до влади Люмумби в Конго, така ж заява з домаганням ліквідації американських баз і виведення американських з'єднань із Південної Кореї ,атака комуно-китайського президента Лію Шао-чі на ЗДА й обвинувачення їх в „агресивних провокаціях" та ін. З другого боку, міжнародні комуністи супроводять цю кампанію започаткуванням і підсичуванням громадянської війни в Конго і в Альжирі, встановлюванням баз для совєтських підводних човнів в Гвінеї, як і підтримуванням підривних антиурядових рухів і заворушень в різних країнах Південної Америки.

Все це діється в ім'я „мирної коекзистенції", що її московська декларація визначає, як один із актуальних засобів за здійснення комуністичної революції і „поховання" капіталістичного ладу в країнах вільного світу. Тому теж єдиною відповіддю на облудні комуністичні декларації „миру й коекзистенції" може бути тільки активна протидія усіх урядових і громадських чинників у ЗДА і в інших країнах вільного світу проти комуністичних „коекзистенційних" зетій, спрямованих не на мир ,не на співіснування, але на викликання війни і знищення та поховання вільних народів, й успішна боротьба проти комуністичної диверсії й інфільтрації на усіх відтинках внутрішньої і зовнішньої політики.

Вартісна книжка

У рамках запланованого між українцями на найширшу скалю вшанування пам'яті Тараса Шевченка у 100-річчя його смерти, що припадає в недалекому вже 1961-му році, у „Свободі" тількищо появилась, у спільному виданні Українського Народного Союзу та Наукового Товариства ім. Шевченка, чепурна книжечка: „Шевченкові думи і пісні". Це оригінальна і перша того роду збірка 26 Шевченкових поезій і уривків більших поем, надрукованих в українському оригіналі і англійському перекладі голсано проф. Кларенса Меннінга, як також Е. Л. Войнича, Г. Івах. Любач-Пізнак, Гунтер та Гардінера. Обидва тексти, український і англійський, надруковані побіч себе так, що їх читач може легко порівнювати. У книжечці, що має 110 сторінок, є також надруковании в обидвох мовах короткий біографічний нарис Шевченка пера д-ра Л. Луцева та, вкінці, ряд англомовних пояснень до вжитих в поезіях понять і назв .

Книжечка, що в брошурованій оправі коштує один, а в твердій полотняній оправі півтори доляра; має — як це показують замовлення, що напливають кожного дня — зрозумілий відгомін і попит, що свідчить однаково, як про популярність Шевченка, так і про потребу подібного видання. Вже тепер можна передбачати, що навіть деякі з наших уже цілком англомовних громадян, заінтересувавшись Шевченковою творчістю в англійському перекладі, подумають про те, як добре і корисно було б прочитати ці поезії в українському оригіналі. Крім того, наша шкільна і високошкільна молодь, діставши таку дбайливо видану книжечку, дістала б і відпочесно добру можливість почвалитися Шевченком та познайомити із зразками його творчости своїх англомовних друзів, до чого сезон Різдв'яних свят і взаємного обдаровування в цьому часі дає добру нагоду. У цих відношеннях книжечку можна вважати за справді вартісний вклад у наш доробок, зокрема тепер, напередодні Шевченкового року.

ВІК АМЕРИКАНСЬКИХ ПРЕЗИДЕНТІВ

Новообраний президент ЗДА — Джан Ф. Кеннеді — формує свій уряд, і тепер ніхто не цікавиться тим, що він є наймолодшим вибраним президентом цієї країни. Але перед номінаційною демократичною конвенцією навіть такий визначний демократичний діяч, як колишній президент Гаррі С. Труман, твердив ,що Кеннеді ще „замолодий" на президентське становище !

Згідно з американською конституцією кандидат на президента повинен мати принаймні 35 років. Але досі ще не було президента у віці нижче 42-ох років, бо стільки мав Теодор Рузвелт, коли в 1901-му році став президентом після смерти Вільяма МекКінлі, бувши його віцепрезидентом. Т. Рузвелт був президентом з вибору в 1904 році мавши 46 років. Стільки саме років мав і президент Уліссес Грант, коли кандидував вперше в 1868-му році. Крім згаданих були ще 4 інші президенти, які почивали урядування у віці перед 50-им роком життя: Гровер Клівленд (47 років); Френклін Пірс (48); Джеймс Полк (49) і Міллард Філмор (50).

Всі інші президенти були у віці від 51 до 60-ох років. Теперішній президент Айзенгавер вперше кандидував у віці 62-ох років, і він 20-го січня буде найстаршим американським президентом, що передає уряд у віці понад 70 років.

Творці американської конституції визначили найнижчий вік для президентського кандидата 35 років, бо тоді, в 1779-му році, пересічний вік людини не виносив, так як тепер, майже 70 років, тільки був набагато нижчим, і 35-ий вік був вже поважним віком. Слід теж пригадати ,що між цими творцями на 55-ох було аж 9, які ще не мали 35-ох років. Славний Гамілтон мав тільки 30 років, Чарлз Пінкні стільки само, а Руфус Кінг — 32; часто називаний „батьком конституції" — славний Медісон мав тільки 36 років. Всі вони брали визначну участь в політичній і громадській діяльності надовго перед ухваленням конституції .

Молоді були тоді й інші американці, які мають своє ім'я записане в історії ЗДА: Джефферсон — 33; Джан Джей — 31; Алберт Геллетін — був членом Сенату у віці 32-ох років, а Джан Квінсі Адамс був послом до Голляндії, мавши тільки 26 років Славний Джордж Вашингтон був вже дійсним „ветераном" у віці 43-ох років ,коли перебирав команду над Континентальною Армією.

Та не тільки в новому світі були тоді, в останній чверті 18-го віку, молоді державні мужі і політики. Старший Пітт був членом англійського парляменту, мавши тільки двадцять кілька років, його ж син, Вільям молодший, був міністром скарбу у віці 23-ох років; славний Чарлз Джеймс Фокс був льордом адміралції, коли мав 22 роки, і льордом скарбу при 24-ох роках. Гледстон почав парляментарну кар'єру в 23-му році і був членом кабінету в 34-му році .

Подібно було і на европейському континенті. Фрідріх Великий почав війни ,які зробили його Прусію могутньою коли мав 30 років. Француз Ляфаєтт прибув до ЗДА як генерал - майор і тут обняв команду армії, мавши 20 років; Робеспєр почав рядити при допомозі терору у Франції ,мавши 35 років, а Наполеон став першим консулем в 30-му році життя.

Професор американської історії Генрі Стіл Коммаджер вияснює, чому тоді такі молоді люди могли з успіхом займати високі і відповідальні становища. По-перше, пересічний вік тодішньої людини був коротший. Хлопці вступали до коледжів і університетів у віці 14 - 15 років; ставали командантами торговельної фльоти у 18-му році життя і були членами парляменту у 22-му році. По-друге, тодішній стан окремих наук був такий, що за два роки можна було стати лікарем, правником, архітектом. Джефферсон міг бути правником, фармером ,архітектом і науковцем, а Бенджемін Франклін міг бути універсальним генієм. Ноак Вебстер міг добре писати про мовознавство ,політику, економіку і медицину.

Тепер щось подібне не є можливе. Але вік людини, що закінчила 40 років життя, і тепер, у нашій дуже зріжничкованій добі, можна вважати за достатній, щоб вона могла займати навіть найбільш відповідальне становище в країні .

Правда, тепер, крім формальної освіти ,вимагають ще і досвіду чи практики. Кожний волів піти до лікаря, що вже допомагав тисячам осіб, ніж до такого, що тільки-що дістав лікарський диплом. Але ж історія вчить нас, що деякі американські президенти краще виконували свої функції, хоч і не мали практики в політичній чи громадській ділянках.

І так, Джордж Вашингтон, хоч мав менший досвід в політиці як його молодший приятель Джеймс Медісон ,то проте був кращим президентом за нього. Бюкенен був найбільше освіченою людиною в політично - громадських справах, а Лінкольн не мав жадного досвіду, але Лінкольн став славним президентом. Те саме треба сказати і про політичний досвід Вільяма Говарда Тефта та Воррена Дж. Гардінга, але вони обидва були гіршими президентами в порівнянні з Вудро Вилсоном, який тільки два роки займався політикою перед приходом до Білого Дому.

Ті всі, які вимагають політичного досвіду від майбутнього президента, повинні усвідомити собі, що і вони не могли б заперечити ,що генерал Айзенгавер без політичного досвіду є кращим мешканцем Білого Дому ,ніж би ним був довголітній політик, іллинойський губернатор Адлей Е. Стівенсон .

Немає одної формули, яка давала б комусь повну кваліфікацію на те, що він може бути президентом ЗДА. Бо президентура цієї країни така багатобічна інституція, — як складною є і сама людина.

ЛЮСТЕРКО

Сама собі дівчина
милувалася
Сама в себе дівчина
закохалася.
Та ще пісню славную
та виводила,
Та очей з люстерочка
не відводила,
Чорні брови крилами
та здригнулися,
А комусь вуста її
посміхнулися.
Комусь коси дівчини
розсипалися
Та ще руки білії
простягалися.
Сама собі дівчина
милувалася...
Та не в себе дівчина
закохалася...

Мик. НАГНИБІДА

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ВПАЛИ ЖЕРТВОЮ...

(Закінчення зі стр. 1-ої)

ке нещастя. На вістку про катастрофу управитель школи В. Т. Воробець негайно звільнив дітей від науки на два дні, бо і мови не могло бути про нормальне навчання в таких умовах схвилювання, пригноблення та чорної розпуки, драматичних сцен на місці катастрофи і в коридорах лікарні, куди дозволено вступ тільки найближчим, батькам і рідним.

До Лемонту, 54 милі на північний схід від Едмонтону, виїхали негайно на вістку про нечувану в Канаді катастрофу два міністри провінційного уряду Алберти, представники залізниці (Кенедієн Нейшенел Рейлвейс) та державної поліції і почалось слідство. Прем'єр Діфенбейкер склав у парляменті вислови співчуття батькам дітей, які згинули трагічно в катастрофі. Міністер Гук з Едмонтону вислав телеграму з висловами співчуття від провінційного уряду в імені неприявного в Алберті прем'єра Меннінга. На руки голови шкільної округи в Лемонті Григорія Шаруна надійшла теж телеграма від президента СНР Д. Гордона з висловами глибокого жалю батькам дітей, які трагічно згинули або були ранені. Негайно після катастрофи виїхали до Лемонту з Едмонтону о. В. Чопей, голова централі Братства Українців Католиків Ілярій Боцюрків та пані: Анна Прийма, Марія Савчикевич і Ірина Павликовська від Ліги Українських Католицьких Жінок. В лікарні в Лемонті о. В. Чопей, як представник Владики Кир Ніля, відвідав ранених, опісля всі поїхали до Чипмену і на фарми до батьків, висловлюючи співчуття від Владики по втраті дітей або їх поранення. Представниці ЛУКЖ відвідали теж голову відділу ЛУКЖ п-ню Ст. Сафранович, складаючи вислови співчуття для приголомшених страшним горем родин від імени українських католицьких організацій. В п'ятницю, 2 грудня, Владика Кир Ніль поїхав до Чипмену, де відслужив панахиду за трагічно померлих учнів, у співслуженні о. М. Дацяка, ігумена оо. Василіян у Мохдеріта інших оо. Василіян і о. Б. Ганусевського. Владика виголосив також похоронну проповідь. Під час панахиди співав хор з Мондеру. 14 домовин з тілами трагічно померлих учнів приміщено в руханковій залі школи в Чипмені, де цілу ніч з п'ятниці на суботу, 3 грудня відбулись похоронні відправи. Крім Владики Кир Ніля, до Чипмену приїхав теж римокатолицький єпископ - помічник Джорден і взяв у суботу участь у похоронних відправах, у співслуженні римокатолицьких священиків, і виголосив теж похоронну проповідь. Також похоронні відправи відслужили православні пан-отці.

У суботу, 3-го грудня о ігумен Дацюк, ЧСВВ, у співслуженні оо. Василіян, відправив заупокійну Службу Божу з панахидою в українській католицькій церкві в Чипмені за душі трагічно покійних учениць: В. Шарун, Р. М. Г. Пилипчук та Дж. Кожку. Під час похоронних богослужень співав хор з Мондеру. Тіла В. Шарун і Дж. Кошки поховано на цвинтарі в Чипмені, а тіло Р. М. Г. Пилипчук в Едмонтоні. Бернадету Гайдук похоронено в Капмар, на південь від Едмонтону, і там відслужили в суботу оо. Василіяни заупокійну Службу Божу з панахидою в українській католицькій церкві. В Едмонтоні, в українській православній церкві св. Іллі відслужено заупокійну Службу Божу і панахиду за душу трагічно померлої В. Запотічної, яку похоронено в Едмонтоні. В п'ятницю похоронено в Едмонтоні теж Д. Райнгард, яка померла від ран в лікарні в Лемонт. По заупокійних відправах у римокатолицькій церкві в Чипмені похоронено 7 жертв трагічної катастрофи: М. А. Т. Павич, Ж. Людвиг, К. Малькевич, С. Б. Заслужу, І. Колтовольу, Дж. Р. Ождобу та Т. Л. Вютерік. Вкінці, по похоронних богослуженнях у православній церкві в Чипмені, похоронені там же на цвинтарі три жертви катастрофи: Д. С. Антонюк, М. Л. Винник і В. А. Пивовчук, а на цвинтарі в Щербівцях Ш. А. Даскалюк. В похоронах трагічних жертв у суботу приймало участь приблизно 12.000 осіб. Під час похоронів помер 72-річний М. Онищук з Пено. Невідомо, чи він був посвоячений з якоюнебудь жертвою цієї катастрофи, чи ні. Домовини 14 покійних у Чипмені несли учні, шкільні товариші та учителі. Трагічну катастрофу з усіми подробицями та опис похоронів подала до відома англомовна преса з англомовним щоденником „Ди Едмонтон Джорнел", радіовисильні та телевізійна мережа в Едмонтоні, а за ними ціла Канада. Ця чергова велика катастрофа з українською дітворою до глибини душі потрясла українською громадою.

Між ЗДА й Західньою Німеччиною йтимуть наради про оборону доляра

Бонн. — Західньо - німецький міністер закордонних справ Гайнріх фон Брентано заявив, що у Вашингтоні будуть продовжуватись наради для такої західньо - німецької акції, яка сприяла б заходам ЗДА проти відпливу доляра за кордони Америки та яка допомогла б Америці санувати її платничий баланс. Американський секретар скарбу Андерсон вимагав від Західньої Німеччини, щоб вона перейняла на себе виплату $600 мільйонів річно, що їх витрачується на утримання військ ЗДА в Західній Німеччині, але Західня Німеччина на це не погодилась, стоячи на становищі, що вона є рівнорядним партнером в НАТО і тому не може платити на утримання військ будь-якого іншого партнера. Але водночас Західня Німеччина — за заявою міністра Брентана, признала, що в її кровному інтересі лежить сильний доляр і тому вона відразу запропонувала кілька інших способів підтримання його. Між іншим, Західня Німеччина хоче приспішити зворот Америці $600 мільйонів, як довг з післявоєнних часів, збільшити замовлення на зброю в ЗДА на $200 мільйонів річно, зменшити митні ставки на американський імпорт до Німеччини та збільшити вплати до НАТО. Воно дало б — за твердженням німецького міністра — Америці ощадности на $1.200,-000.000 до 1.500.000.000. Власне над цими справами мають відбутися докладні наради.

З НАШИХ БУДНІВ

НА АНДРІЯ

Хай мені простить св. апостол Яків, празник якого за нашим старим стилем саме на завтра припадає, що я, в день його празника, пишу про св. Андрія. Мій гріх і моя провина, але так усі роблять на еміграції: крутять календарем, як циган сонцем, і так собі „переносять" церковні свята, чи національні річниці, як кому вигідно. Таке воно вийшло й з цьогорічним „Андрійком": всі Вш. організації „змуфували" його з середи на суботу, або на неділю.

А втім, ні св. Андрій, ні тим більше св. Яків, не відповідають, що так скажу, своїм небесним авторитетом за такі андріївські звичаї, як рахування кілків у плоті, чи ворожіння з воску, чи сіяння конопляного насіння та за інші оригінальні штуки, які нагадують потроху американські „Галовін". Вчені слушно й одноздно відносять походження цих звичаїв та вірувань до передхристиянської ери історії нашого народу, коли ще були при уряді всякі поганські боги та божки. Цікаво теж буде відмітити, що ці обряди - звичаї носять в основному матримоніяльний, чи по - нашому сказати б — женихальний характер:

Дівчина рахує кілки в плоті і ворожить, який жених їй попаде; „вдовець, чи молодець?" Торохкоче ложками за хатою і наслухує — звідки собака забреше, бо звідти, мовляв, жених до неї прийде. Чи ставить на порозі миску з варениками і кличе кота: хай він з'їсть аби один вареник, то це вже добрий знак — дівка вийде заміж!

Видно, що в тих далеких, припорошених пилом давнини, часах, наше славне парубоцтво так само не рвалося до женячки, коли бідні дівчата так розщибались за женихами. То ж і не диво, що напр. в селі П'яновичах, самбірського повіту, співали на Андрія таку пісню:

„Гей, Андрію, Андрію,
Конопельки сію,
Портками їх заволочу,
Бо вже ґазди дуже хочу!"

Про цікавий андріївський звичай згадує п. Г. Сенько на пожовклих листках „Свободи" (з 1951 р.). Пише п. Сенько, що в с. Яблунові, коломийського повіту, в Андріївську ніч, коли вже в хаті всі поснули, виходила дівчина надвір, скидала з себе сорочку, й обходячи хату три рази довкола, волочила сорочку за собою. Потім ішла до кулешні (комори), набирала конопляного насіння і розсівала його по снігу, щоб приворожити собі жениха. При цьому проказувала таке заклинання: „Щоб його не бралося ні спання, ні сидження, ні стояння, щоб лише про мене думав і до мене прийшов!"

Можна собі уявити, як ця дівчина сердечно бажала мати свого ґазду, коли в грудневу ніч ходила довкола хати без сорочки! Але може саме така форма ворожіння давала реальний ефект, увінчувалась успіхом?.. Звичайно, що не всі ці старовинні звичаї можна і треба показувати на тих імпрезах, що їх завтра влаштовують наші милі союзянки, пластунки і сумівки... Бо тоді наш традиційний Андріївський вечір виглядав би так, як деякі американські „кріємус - парті".

Ікер

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 23-мільйонового майна організації!

Степан Женецький

УКРАЇНЦІ В ПОЛЬЩІ

(11)

Матеріяльні відносини, дискримінація

Якщо ж іде про матеріяльно - життьові відносини та моральні зневаги зі сторони шовіністично - погромницького населення — в житті українців у Польщі майже нічого не змінилося. Польський уряд асигнував нібито на початку 1957-го року 16 мільйонів золотих на поправу житлових будинків та господарств для переселених українців, але користи з того вони мали небагато. Найперше тому, що 15 мільйонів золотих, це дуже мала сума на тлі дорожнечі, яка існує в комуністичній Польщі, а далі, представники польської влади на місцях так маніпулювали тими грішми, що для українців малощо залишилося.

Українці дуже часто навіть не хотіли брати тих грошей, вимовляючися тим, що вони не хочуть ремонтувати ті господарства, що їх вони вважають не своїми, та які раніше чи пізніше треба буде віддати німцям. Дайте нам — говорили українські виселенці — ті гроші на відбудову наших господарств на Сході, тоді візьмемо.

Нічого майже не зроблено також польським комуністичним режимом, щоб припинити дискримінаційні й погромницькі виступи польського населення супроти українців. Вони як існували так і далі існують. А після приходу до влади Гомулки, як про це повідомляла сама польська режимова преса, а за нею і світова — ці виступи ще і посилились.

Справа повороту

Найважливішою проблемою українців у Польщі, яка гаряче була обговорювана аж два дні в часі Першого Варшавського З'їзду Українців, а яка ще й досьогодні є пекучою і нерозв'язаною — це справа повороту виселених українців на українські терени. На Першому З'їзді Українців у Варшаві в 1956 році, делегати від всіх українців у Польщі, одностайно й рішуче домагалися від польського уряду — повернення на давні місця. Присутній на цьому З'їзді представник комуністичної партії й уряду, тодішній міністер Яросінський, признав, що українцям в Польщі заподіяно велику кривду т. зв, акцією „В", тобто примусовим виселенням, і пообіцяв, що польський уряд цю кривду направить.

Єдиним способом, яким уряд може направити цю кривду — це повернення українців назад на їхні давні місця. Поворот українців на рідні землі розв'яже також такі пекучі проблеми українців в Польщі, як шкільництво в рідній мові, виконування релігійної практики в рідному обряді, культурно - освітня праця ,плекання національної культури, народних традицій тощо, на які польський уряд ніби тепер дозволяє, а яких не можна в належній мірі здійснювати через розпорошення українського населення аж у 9-ох західніх і північних воєвідствах сучасної Польщі .

Та вже зараз на Першому З'їзді Українців у Варшаві стало ясним, що польський комуністичний режим не погодиться на загальний поворот українців з виселення назад на українські терени. Вже тоді речник польської компартії й уряду, згадуваний уже міністер Яросінський, заявив виразно українським делегатам Першого Варшавського З'їзду, що про масовий поворот українців, тобто про поворот усіх українців на рідні землі, не може бути й мови. Він пообіцяв, що тільки поодинокі особи й родини, яких господарства не є зайняті ще поляками, або такі родини, які погодяться працювати в колгоспах на місцях, могтимуть повернутися на Схід.

Перед виставкою Віктора Цимбала

(ОМУА) — В неділю 11-го грудня буде відкрита в Ню Йорку виставка малюнків мистця Віктора Цимбала, який у жовтні ц. р. прибув з Буенос Айресу на постійне перебування до цієї країни. З цього приводу подаємо деякі інформації про цього визначного мистця і громадянина.

Віктор Цимбал народився 1901 р. на Київщині. Гімназію в Києві закінчив він уже за української влади і незабаром узяв участь, як юнак Спільної Юнацької Школи, у визвольній боротьбі. Перейшовши всі походи, він опинився інтернований у польських таборах полонених. Згодом йому вдалося виїхати до Праги, де студіював в Українській Студії Пластичного Мистецтва і чеській державній Мистецько-Промисловій Школі, спеціялізуючись у графіці. Ще як студент дав він себе пізнати як талановитий ілюстратор різних українських видань, також добув він кілька визначних нагород на чеських конкурсах. Свої студії закінчив він у 1928 р. і того самого року переїхав до Буенос Айресу.

Тут він працює для чільних аргентинських журналів, але все більш переходить до реклямової графіки, в ділянці якої він вибивається на провідне в Південній Америці, становище. Він працює не тільки для місцевих аргентинських фірм, але і для американських та німецьких (Дженерел Моторс, Форд, Кодак, Опель і ін.). На виставках графіки в Буенос Айресі Цимбал добув чотири рази перші нагороди. Одночасно наш мистець оформлював численні українські видання в Аргентині, де він весь час брав активну участь в українському громадському житті. Він був першим членом-добродієм і фундатором Українського Народного Дому в Буенос Айресі та деякий час власним коштом утримував українську школу в тому місті.

Побіч графіки, Цимбал багато часу і труду віддавав малярству. Власне, виставка покаже серію його олійних композицій на теми з української історії від найдавніших часів („Перунів горб", „Кам'яна баба"), на теми релігійні („Нерушима", „Мати Божа Північного Сяйва"), на теми актуальні („Три душі" — мотив з Шевченкового „Великого Льоху", „1933 рік" — мотив голоду в Україні, — образ, перед яким на виставці в Буенос Айресі билися комуністи з антикомуністами. На виставці показані будуть також красвиди з Патагонії і Огнистої землі, чи не перші того роду твори, що їх колинебудь створив український мистець. Виставка буде доповнена текою його графічних праць.

Цимбал у своєму малярстві виходить з позицій реалізму, а одночасно його твори носять риси символізму, що розкриває внутрішню суть речей і надає його творам нового звучання.

С. Г.

ТРИБУНА УНС

Надгудсонська округа УНСоюзу завжди була активна

7-го жовтня ц. р. на організаційних зборах в Джерзі Сіті Відділи Надгудсонської Округи УНСоюзу постановили піти давнім, традиційним шляхом постійного росту й вирішили, що всі Відділи Округи до кінця цього року вирівнають свої втрати, які вони понесли в часі року та придбають більшу надвишку членів. Деякі Відділи вже виконали свої приречення. Та є ще такі, які не виконали зобов'язання. До них звертаюся як голова Округи, з гарячим закликом, щоб голови, секретарки, секретарі та всі інші урядовці тих Відділів використали ще останні тижні цього місяця та взялися з усією своєю силою та запопадливістю до виконання свого зобов'язання. Наша Округа все була активна і все вела перед в успішнім поході УНСоюзу до щораз більшого розвитку. Нехай і цей рік буде роком повного успіху нашої Округи, а за тим і всього УНСоюзу! Для прикладу зобов'язуюся здобути ще в цім місяці п'ять нових членів.

Плече об плече,
рам'я об рам'я;
Хай кріпне, більшає
Союзова Сім'я!

Богдан Стефанович
Голова ОУВ УНСоюзу

Українська Вільна Академія Наук у ЗДА (11 1/2 Вест 26 вул., Н. Й.) влаштовує Наукове Засідання Комісії УВАН у ЗДА для дослідів над пореволюційною Україною і Совєтським Союзом з **доповіддю д-ра Ярослава З. Пеленського: „Політичні ідеї Михайла Грушевського".** Засідання відбудеться в неділю 11 грудня 1960 р., о 6 год. веч. в приміщенні Академії. Вхід вільний.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **„Українське місто"** будують тепер українці Монтреалю, при дорозі, що веде з Монтреалю на північ до Лаврентійських гір. „Місто" матиме близько 200 будинків, які продаються лише українцям.

● **Володимир Чорний,** фармер зі Східнього Селкірку б. Вінніпеґу (Канада) був обраний на цьогорічній Королівській Зимовій Виставі в Торонті „королем картоплі", здобувши першу таку премію для Манітоби. У 1959 р. він теж здобув був „королівську нагороду" за столову картоплю, а його донька — таку ж нагороду на виставці молодечого хліборобського клюбу. На цей раз Чорний дістав нагороду за породу картоплі „норман", що в Канаді майже невідома, але має бути дуже добра для споживання.

Українська Вільна **Академія** Наук у ЗДА влаштовує **Пленарну** Наукову Конференцію **з доповіддю д-ра Омеляна Пріцака** (професора Гамбурзького університету) п. н. **„Перший монгольський намісник на Русі". Конференція відбудеться в суботу 10 грудня 1960 р. о год.** 7-ій веч., в будинку **Українського** Інституту **Америка (2 E. 79** вул., Н. Й.). **Вхід вільний.**

РОЗШУКИ

Анна ВІЗНЯК, зам. САГАН пошукує брата, **НИКОЛУ ВІЗНЯКА**, з села Царинське, пов. Сянік, який від 1943 р. перебував у німецькому концтаборі на Горішньому Шлеську. Хто знав би про нього, або він сам, прошу писати на адресу:
Anna SAGAN
Alphana Rd.
Great Meadows, N. J.
